

VAN DE ARBEIDSMARKT

Activerend arbeidsmarktbeleid

WRR laat kansen onbenut

Onlangs heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid voor de drieëndertigste keer aan de regering gerapporteerd. Dit maal was het te voeren arbeidsmarktbeleid onderwerp van studie. In het rapport inventariseert de WRR op heldere wijze belangrijke problemen op de arbeidsmarkt. Het is de moeite waard even stil te staan bij enkele aanbevelingen. Biedt het rapport werkzoekende geografen en planologen enig perspectief?

DRS. WIM WESTERVOORDE*

Onder de noemer van een *activerend arbeidsmarktbeleid* beveelt de Raad maatregelen aan die kunnen leiden tot een beter functioneren van de arbeidsmarkt. Een vereenvoudiging van het instrumentarium is hierbij van groot belang. In de loop der jaren is op de verschillende deelterrinen een omvangrijk en onoverzichtelijk geheel van regels en regelingen ontstaan. Zowel werkgevers als werkzoekenden, voor wie het beleid toch in eerste instantie bedoeld is, kunnen zich er nauwelijks nog een beeld van vormen. Vereenvoudiging lijkt daarom zeker op zijn plaats. Want een 'arbeidsmarktbeleid is slechts effectief wanneer het door de actoren op de arbeidsmarkt wordt gedragen'.

Op dit moment functioneert de arbeidsmarkt ook voor de hoger opgeleiden verre van vlekkeloos. Het naast elkaar bestaan van een omvangrijke werkloosheid en moeilijk vervulbare vacatures is hiervoor een duidelijk signaal. Op 1 januari 1988 stonden 19.397 academici als werkloos te boek. Tegelijkertijd konden zo'n 10.000 vacatures voor hoger opgeleiden als moeilijk vervulbaar worden bestempeld. Een ruime arbeidsmarkt en toch een groot aantal arbeidsplaatsen dat langere tijd onbezet blijft. Door de oorzaken van dit paradoxale verschijnsel weg te nemen verwacht de Raad een structurele bijdrage te leveren aan de bestrijding van de werkloosheid. Maar dan moeten de precieze oorzaken natuurlijk wel bekend zijn.

In de eerste plaats wordt hierbij gekeken naar de *kwantitatieve discrepanties* tussen de vraag naar en het aanbod van arbeid. Door de mobiliteit van de beroepsbevolking in meerdere opzichten te vergroten kan een betere aansluiting tot stand komen. Dit kan een geografische mobiliteit zijn. Maar in dit verband wordt meer ge-

wicht toegekend aan het verwerven van nieuwe kwalificaties. Van de werklozen verwacht de Raad een actieve (her)oriëntatie op hun arbeidsmarktperspectieven. Werkzoekende geografen zouden zich dus kennis en vaardigheden eigen moeten maken, waardoor ze ook buiten de traditionele werkvelden inzetbaar zijn. Vanuit hun opleiding zijn geografen al gewend over de grenzen van de discipline heen te kijken. Daarmee beschikken ze over een eigen schap die de WRR zeker zal aanspreken.

Het is een illusie als de Raad veronderstelt dat de problemen op de arbeidsmarkt geheel worden opgelost met een programma voor om-, bij- of herscholing van werklozen. Vooral onder de hoger opgeleiden heeft de werkloosheid alles te maken met problemen bij de intreding. Extra scholing is hiervoor geen oplossing. Een vergroting van de mobiliteit van het werkende deel van de beroepsbevolking biedt meer perspectief. Van arbeidsmarkt mobiliteit is pas sprake wanneer ook de werkenden zich op hun toekomstige arbeidsmarktpositie bezinnen en bereid zijn van baan te veranderen. De mogelijkheden en effecten van een op een betere doorstroming gericht beleid blijven in het WRR-rapport onderbelicht. Bij wijze van experiment wil de Raad wel aan enkele particuliere initiatieven (bedrijfsverenigingen) bemiddelingsbevoegdheden geven. Als de bedrijfsverenigingen ook onder werkenden recruterend, kan de doorstroming gestimuleerd worden en mogen deze experimenten met belangstelling tegemoet worden gezien.

 **STICHTING
GEOGRAFENWERK**

Voor het gelijktijdig voorkomen van werkloosheid en moeilijk vervulbare vacatures noemt de Raad de *wervingsfactoren* als tweede oorzaak. Dit is een verzamelnaam voor alle factoren die duiden op het niet goed kennen of benutten van de arbeidsmarkt, waardoor vraag en aanbod elkaar niet of niet tijdig weten te vinden. Onbekend maakt immers nog steeds onbemind. Dat dit zeker geen cliché is, ondervinden ook geografen dikwijls. Bij hun pogingen op de arbeidsmarkt een baan te verwerven merken zij vaak dat werkgevers niet weten wat ze van afgestudeerde geografen mogen verwachten. De vragers en aanbieders van arbeid moeten

daarom beter over elkaars mogelijkheden en verwachtingen worden geïnformeerd. Initiatieven hiertoe verdienen een brede ondersteuning.

Teneinde de samenkomst van vraag en aanbod te verbeteren wil de WRR de regelgeving met betrekking tot de arbeidsbemiddeling herzien. Een doorbraak van de monopoliepositie van de overheid is wenselijk. De arbeidsmarkt zal beter functioneren als de sociale partners bij de openbare arbeidsbemiddeling worden betrokken. Het is jammer dat de Raad hierbij niet ingaat op de adviserende rol die de onderwijsinstellingen in deze kunnen spelen. Zij kunnen uitstekend aangeven over welke kwalificaties de schoolverlaters beschikken. Met betrekking tot de academici zouden ook de belangenverenigingen van afgestudeerden (bijvoorbeeld de Stichting Geografenwerk) als adviesorgaan kunnen dienen.

In discussies over de werkgelegenheid voor hoger opgeleiden wordt vaak gewezen op de mogelijkheden binnen het midden- en kleinbedrijf. De praktijk leert echter dat academici slechts mondjesmaat de weg naar het midden- en kleinbedrijf weten te vinden. De kennis waarover academici beschikken kan voor een innovierend midden- en kleinbedrijf van grote waarde zijn. Kennisoverdracht kan daarom als brughoofd tussen deze nu nog vaak gescheiden werelden dienen. Omdat deze kennisoverdracht in de eerste plaats via personen verloopt, is het belangrijk dat het midden- en kleinbedrijf meer vertrouwd raakt met academici. Vooroordelen moeten worden weggenomen. Dit kan door afgestudeerden op projectbasis binnen het midden- en kleinbedrijf voor vernieuwingen in te zetten.

Op bescheiden schaal wordt momenteel met dergelijke projecten geëxperimenteerd. Een uitbreiding van deze experimenten is zeker aan te bevelen. De projecten moeten worden opgezet door de universiteiten (bijvoorbeeld door de transferpunten) en de belangenverenigingen. Door het voortouw te nemen kunnen zij als intermediairs fungeren. Daarmee wordt een koppeling aangebracht tussen het arbeidsmarktbeleid en het beleid, dat de kennisoverdracht wil bevorderen. De WRR maakt deze koppeling niet en laat zo een kans het activerende arbeidsmarktbeleid meer inhand te geven onbenut.

* Stafmedewerker Stichting Geografenwerk